

การสำรวจพันธุ์ปลาน้ำจืดในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
SURVEY OF FRESHWATER FISHES IN RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
ISAN SURIN CAMPUS

กฤติมา เสาวกุล* และ สำเนาวิ เสาวกุล
Krittima Saowakoon* and Samnao Saowkoon

สาขาวิชาประมง คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์ 32000
Fishery Department Faculty of Agriculture and Technology, Rajamangala University of technology Isan Surin Campus
Nokmuang, Muang Surin Province 32000

บทคัดย่อ

การสำรวจพันธุ์ปลาน้ำจืดในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสุรินทร์ ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรม
พืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ศึกษาและรวบรวมตัวอย่าง
ปลาใช้ระยะเวลาดำเนินการ 8 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2557 – เมษายน 2558 โดยแบ่งจุดสำรวจและรวบรวมตัวอย่าง
เป็น 6 จุด คือ (1) ลำห้วยเสนงหลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ (2) แหล่งน้ำบริเวณเกาะ
เสด็จประพาส (3) อ่างเก็บน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ (4) คลองยาวบริเวณหลัง
สาขาวิชาประมง (5) คลองยาวข้างบ่อคอกหมู บ่อประมงแปลง 3 สาขาวิชาประมง และ (6) บ่อสามเหลี่ยมบริเวณข้างบ่อ
ประมงแปลง 4 จากการศึกษาพบปลาทั้งสิ้น 61 ชนิด รวม 22 วงศ์ โดยพบปลาวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) มีจำนวน
มากที่สุดคือ 26 ชนิด ส่วนวงศ์ที่พบรองลงมา คือ วงศ์ปลาหมอ (Cobitidae) วงศ์ปลาสิด กัด วงศ์กริม (Belontiidae)
และวงศ์ปลาแคด แซง (Bagridae) พบวงศ์ละ 4 ชนิด วงศ์ปลาช่อน (Chanidae) และวงศ์ปลาสาวย (Pangasiidae) พบ
วงศ์ละ 3 ชนิด ส่วนปลาวงศ์ปลาสาคร กราย (Notopteridae) วงศ์ปลาทุกราย (Eleotridae) วงศ์ปลาปู้ (Gobiidae) วงศ์
ปลาเนื้ออ่อน (Siluridae) วงศ์ปลาหมอช้างเหยียบ (Nandidae) วงศ์ปลาแรด (Ophronemidae) วงศ์ปลานิลและปลา
หมอเทศ (Cichlidae) วงศ์ปลาตุ๊ก (Clariidae) วงศ์ปลากระทิง (Mastacembeiidae) วงศ์ปลาหมอ (Anabantidae) วงศ์
ปลากระทุงเหว (Belonidae) วงศ์ปลาเข็ม (Hemiramphidae) วงศ์ปลาลิ้นหมา (Soleidae) วงศ์ปลาแป้นแก้ว
(Ambassidae) วงศ์ปลาปักเป้า (Tetraodontidae) และวงศ์ปลาขยุย (Akysidae) พบวงศ์ละ 1 ชนิด

Abstract

Biodiversity of freshwater fishes was surveyed in the area of Rajamangala University of
Technology Isan, Surin campus under Plant Genetic Conservation Project under the Royal
initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn (RSPG). The fishes were
collected from six different water resources within three months during September 2014 to
April 2015. Water resources for gathering fishes included (1) Haui Sa-Neng reservoir (2) Sadej
Prapas Island (3) reservoir RMUTI, Surin campus (4) long canal behind fishery department (5)
long canal near swine housing, fishery department and (6) triangle pond of fishery department.
In this study, 61 species and 22 families of freshwater fishes were found. Cyprinidae family was
the most dominant family with 26 representative species, followed by Cobitidae, Belontidae
and Bagridae family having 4 species, Channidae and Pangasliidae families having 3 species.
Sixteen families including Notopteridae, Eleotridae, Gobiidae, Siluridae, Nandidae,
Ophronemidae, Cichlidae, Clariidae, Mastacembeiidae, Anabantidae, Belonidae, Hemiramphidae,
Soleidae, Ambassidae, Tetraodontidae and Akysidae had one species.

คำสำคัญ : ปลาน้ำจืด, การสำรวจ

Keywords: Freshwater fishes, Survey

*ติดต่อกันวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติมา เสาวกูล (อีเมลล์ saowakoon@gmail.com)

*Corresponding Author: Asst.Prof.Dr.Krittima Saowakoon (Email: saowakoon@gmail.com)

บทนำ

ประเทศไทยมีแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ประกอบด้วยแม่น้ำ 47 สาย หนองบึงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมากกว่า 8,000 แห่ง อ่างเก็บน้ำประเภทต่างๆ ที่มีมนุษย์สร้างขึ้นประมาณ 2,000 แห่งรวมเป็นพื้นที่น่าน้ำจืดประมาณ 6,500 ตารางกิโลเมตร แหล่งน้ำเหล่านี้อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรสัตว์น้ำนานาชนิด โดยเฉพาะ “ปลา” จากการสำรวจค้นคว้าของกรมประมง รายงานว่าประเทศไทยมีพันธุ์ปลาน้ำจืดประมาณ 560 ชนิด จากประโยคที่ว่าในน้ำมีปลาในนามีข้าวทำให้ประเทศไทยสมัยก่อนมีความสมบูรณ์ คนไทยจึงรู้จักการจับสัตว์น้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ปลา” ขึ้นมาบริโภคคู่กับ “ข้าว” มาช้านาน การจับสัตว์น้ำได้มีการพัฒนาเครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้มีอัตราการจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะมีการจับในฤดูวางไข่ ประกอบกับยุคโลกาภิวัตน์มีการขยายโรงงานอุตสาหกรรม และสร้างบ้านเรือนบริเวณฝั่งแม่น้ำ ทำให้มีปริมาณน้ำเสียที่ทิ้งลงสู่แหล่งน้ำมากขึ้น ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำมีผลกระทบต่อจำนวนและชนิดของสัตว์น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำมูล ลำน้ำชี ลำห้วยพลับปลา ห้วยเสนง ลำห้วยระวี ลำห้วยทับทัน ลำห้วยระหาร และลำห้วยแก้ว แหล่งน้ำที่มีอยู่ทั่วไปมักจะแห้งขอดในฤดูร้อน มีเพียงแม่น้ำมูลเท่านั้นที่มีน้ำขังตลอดปี สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามยังมีโครงการชลประทานห้วยเสนงและอ่างเก็บน้ำต่างๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์ ทั้งในการเกษตร และการอุปโภคบริโภคได้ ถึงแม้สภาพอากาศ น้ำ และอุณหภูมิของดินไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกนัก ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ยังคงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมมีการทำนาข้าวเจ้า (ข้าวหอมมะลิ) ทำสวน และเพาะปลูกพืชต่างๆ เช่น ปอแก้ว ข้าวไร่ อ้อยน้ำตาล และมันสำปะหลัง อาชีพที่มีความสำคัญรองลงมา คือ การเลี้ยงไหมและการบริการ สวนป่าไม้และทรัพยากรที่มีค่าของจังหวัดสุรินทร์ มีไม้ที่มีค่าอยู่หลายชนิด เช่น ไม้ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ตะเคียน ไม้ยาง และไม้พลวง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจับสัตว์น้ำโดยไม่เลือกฤดูกาล และขนาดมีการใช้สารเคมีเบื่อเมา เช่น โลตั้น กากชา และไซยาไนด์ การใช้วัตถุระเบิดในการจับปลา และใช้

เครื่องมือทำลายล้างทรัพยากรปลาและสัตว์น้ำ เช่น การทำการประมงแบบกีดต้อนผลเสียที่เกิดขึ้นตามมา คือ การสูญเสียทรัพยากรปลาและสัตว์น้ำจืด ส่งผลให้จำนวนประชากรปลาและสัตว์น้ำลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว

อำนาจ และนิพนธ์ (2512) ได้รายงานชนิดปลาในแม่น้ำมูลบริเวณจังหวัดอุบลราชธานีมีทั้งหมด 23 ครอบครัวยุค 115 ชนิด ปลาส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวปลาหมอสีเกิดต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2533) ได้รายงานการศึกษาชีววิทยาและสิ่งแวดล้อมทางการประมงของโครงการเขื่อนปากมูล ว่าโดยสภาวะตามธรรมชาติของแม่น้ำมูลพบว่ามีความหลากหลายของปลาที่พบได้แก่ ปลาแดง ปลาสังกะวาด ปลาบุ๋มทราย ปลาเกา ปลาตะเพียนขาว และปลากะสูบ เป็นต้น ในการสำรวจครั้งนี้ไม่พบพันธุ์ปลาที่หายาก (Rare species) นอกจากนี้ สันทนาและถวัลย์ (2534) ได้สำรวจสภาวะการประมง ชนิด และการแพร่กระจายของปลาในแม่น้ำมูล ตั้งแต่ จังหวัดนครราชสีมา จนถึงจังหวัดอุบลราชธานี พบปลาทั้งหมด 68 ชนิดส่วนมากจะแพร่กระจายขึ้นลงได้ตลอดลำน้ำมูลและที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำในฤดูน้ำหลาก วราวิวัฒน์และคณะ (2534) ได้ทำการศึกษาทรัพยากรประมงและเศรษฐกิจสังคมในแม่น้ำมูลตอนล่าง แยกเป็นปลา 16 ครอบครัวยุค 59 ชนิด ไมตรีและสันทนา (2535) ศึกษาทรัพยากรและสภาวะการประมงในแม่น้ำมูล (ช่วงปี 2533-2534) พันธุ์ปลาที่สำรวจพบมีทั้งหมด 70 ชนิด 23 ครอบครัวยุค โดยครอบครัวปลาตะเพียนพบมากที่สุด

จากการสำรวจโดยทั่วไปจะพบว่า ชนิดของปลาที่พบในแต่ละแหล่งน้ำ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ทำการประมงในแต่ละแหล่ง ดังนั้นการสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำแต่ละแห่งจะพบพันธุ์ปลาต่างกันในแต่ละครั้ง (ทศย์รัตน์, 2546)

จุดประสงค์ของการสำรวจปลาน้ำจืดในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อเป็น

ข้อมูลของชนิดพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาชีววิทยา นิเวศวิทยาและการเพาะเลี้ยงปลาที่ใกล้สูญพันธุ์เพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืดพื้นเมืองในอนาคต งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยสนอง

พระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

อุปกรณ์และวิธีการศึกษา

1. การกำหนดจุดเก็บตัวอย่างเก็บรวบรวมตัวอย่างในแหล่งน้ำที่กำหนดบริเวณ ภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีจุดสำรวจเก็บตัวอย่างดังนี้ (ภาพที่ 1)

จุดที่ 1 ลำน้ำห้วยเสนง หลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จุดที่ 2 แหล่งน้ำบริเวณเกาะเสด็จประพาส มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จุดที่ 3 อ่างเก็บน้ำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จุดที่ 4 คลองยาวบริเวณหลัง สาขาวิชาประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จุดที่ 5 คลองยาวข้างบ่อคอกหมูบ่อประมงแปลง 3 สาขาวิชาประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จุดที่ 6 บ่อสามเหลี่ยมบริเวณข้างบ่อประมงแปลง 4 สาขาวิชาประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

2. รวบรวมพันธุ์ปลาน้ำจืดในแหล่งน้ำบริเวณจุดสำรวจ ตั้งแต่เดือน กันยายน 2557 - เดือนเมษายน 2558 ทำการจับโดยใช้เครื่องมือทำการประมง ได้แก่ อวนลากและแห

3. นำตัวอย่างปลาที่รวบรวมได้มาถ่ายภาพและเก็บรักษาตัวอย่างปลาด้วยน้ำยาฟอร์มาลินเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์เพื่อนำมาจำแนกชนิด

4. นำตัวอย่างปลาที่ยังมีชีวิตบรรจุใส่ถุงพลาสติกแล้วนำมาเลี้ยงในถังไฟเบอร์ ขนาด 500 ลิตร เพื่อเลี้ยงปลาไว้แสดงในสถานแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืดพื้นเมือง

5. บันทึกภาพพันธุ์ปลาและข้อสังเกตที่พบในแต่ละจุด

6. จำแนกชนิดพันธุ์ปลาตามคู่มือวิเคราะห์พรรณปลาของ Taki (1974) และ Rainboth (1996)

ภาพที่ 1 จุดสำรวจบริเวณแหล่งน้ำในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

ผลและวิจารณ์ผลการศึกษา

สำรวจชนิดพันธุ์ปลาน้ำจืดในแต่ละจุดสำรวจบริเวณแหล่งน้ำในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 22 วงศ์ 61 ชนิดโดยวงศ์ปลาตะเพียน สร้อย ชิว (Cyprinidae) พบเป็น

จำนวนมากที่สุดโดยพบ 26 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 42.6 ของปลาที่พบ รองลงมาเป็นวงศ์ปลาหมอ (Cobitidae) วงศ์ปลาสลิิด กัดและกริม (Belontiidae) และวงศ์ปลาถด แขยง (Bagridae) พบวงศ์ละ 4 ชนิด คิดเป็น

ร้อยละ 6.6 ของปลาที่พบ ซึ่งสอดคล้องกับ หทัยรัตน์ และคณะ (2546) ที่พบพันธุ์ปลาบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยเสนงและอ่างเก็บน้ำในวิทยาเขต พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 19 วงศ์ 61 ชนิด ทั้งหมดโดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

จุดสำรวจที่ 1 พบชนิดพันธุ์ปลาทั้งหมด 16 วงศ์ 43 ชนิด โดยมีวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) ที่พบเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 21 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ปลาหมอ (Cobitidae) จำนวน 4 ชนิด วงศ์ปลาช่อน (Chanidae) และวงศ์ปลากดปลาแขยง (Bagridea) จำนวนวงศ์ละ 3 ชนิด เป็นต้น

จุดสำรวจที่ 2 พบชนิดพันธุ์ปลาทั้งหมด 12 วงศ์ 23 ชนิด โดยมีวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) ที่พบเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 6 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ปลาช่อน (Chanidae) และวงศ์ปลาสลิทกัดและกริม (Belontiidae) จำนวนวงศ์ละ 3 ชนิด เป็นต้น

จุดสำรวจที่ 3 พบชนิดพันธุ์ปลาทั้งหมด 13 วงศ์ 28 ชนิด โดยมีวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) ที่พบเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 15 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ปลาช่อน (Chanidae) จำนวน 2 ชนิด เป็นต้น

จุดสำรวจที่ 4 พบชนิดพันธุ์ปลาทั้งหมด 15 วงศ์ 26 ชนิด โดยมีวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) ที่พบเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 5 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ปลาสาวย (Pangasiidae) จำนวน 3 ชนิด เป็นต้น

จุดสำรวจที่ 5 พบชนิดพันธุ์ปลาทั้งหมด 5 วงศ์ 11 ชนิด โดยมีวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) ที่พบเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 5 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ปลากะตักเหว (Belontiidae) จำนวนวงศ์ละ 3 ชนิด เป็นต้น

จุดสำรวจที่ 6 พบชนิดพันธุ์ปลาทั้งหมด 10 วงศ์ 16 ชนิด โดยมีวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) ที่พบเป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 5 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ปลาช่อน (Chanidae) และวงศ์ปลากด ปลาแขยง (Bagridae) จำนวนวงศ์ละ 2 ชนิด เป็นต้น

จากผลการศึกษาจะพบว่าแหล่งน้ำในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ พบพันธุ์ปลาน้ำจืดทั้งหมด 22 วงศ์ 61 ชนิด โดย วงศ์ปลาตะเพียน สร้อย ชิว (Cyprinidae) พบมากที่สุดถึง 26 ชนิด โดยสอดคล้องกับ หทัยรัตน์ และคณะ (2546) ที่ได้ศึกษาการสำรวจพันธุ์ปลาน้ำจืดของไทยในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งพบพันธุ์ปลาทั้งสิ้น 25 วงศ์ 63 สกุล 108 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นปลาในปลาตะเพียนขาว ปลาสร้อยและปลาชิว (Cyprinidae) จำนวน 49 ชนิด หรือร้อยละ 45.37 ของชนิดปลาที่พบทั้งหมด ส่วนที่พบรองลงมาได้แก่ วงศ์ปลาเนื้ออ่อน (Siluridae) และวงศ์ปลาหมอ (Cobitidae) 7

ชนิด วงศ์ปลากด ปลาแขยง (Bagridae) และวงศ์ปลาสาวย (Pangasiidae) พบวงศ์ละ 6 ชนิด ส่วนปลาในวงศ์อื่นๆ พบ 1-4 ชนิด จะเห็นว่าการสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ในส่วนของลำห้วยเสนงหลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสุรินทร์ (จุดที่ 1) พบพันธุ์ปลาทั้งสิ้นจำนวน 16 วงศ์ 43 ชนิด เป็นปลาในวงศ์ Cyprinidae มากที่สุด 21 ชนิด ซึ่งสอดคล้องกับคณะสำรวจ Team Consulting Engineers (1982) ทำการสำรวจแม่น้ำมูล พบว่ามีปลาน้ำจืด 19 วงศ์ จำนวน 74 ชนิด ปลาในวงศ์ Cyprinidae ยังพบมากที่สุดถึง 39 ชนิด ซึ่งลำน้ำห้วยเสนงจะมีความเชื่อมต่อกับแม่น้ำมูลส่งผลให้มีพันธุ์ปลาอพยพถึงกันได้ ส่วนผลการสำรวจชนิดพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ในจุดสำรวจที่ 2, 3, 5, 6 ซึ่งเป็นจุดสำรวจของแหล่งน้ำนิ่ง คือ แหล่งน้ำบริเวณเกาะเสด็จประพาส พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 12 วงศ์ 23 ชนิด อ่างเก็บน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสานวิทยาเขตสุรินทร์ พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 13 วงศ์ 28 ชนิด คลองยาวข้างบ่อคอกหมู พบพันธุ์ ปลาทั้งหมด 5 วงศ์ 11 ชนิด และบ่อสามเหลี่ยม พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 10 วงศ์ 16 ชนิด ตามลำดับ ชนิดของพันธุ์ปลาที่พบในแต่ละแหล่งน้ำ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ทำการประมงในแต่ละแห่ง โดยแหล่งน้ำที่สำรวจเป็นแหล่งน้ำเปิด (น้ำไหล lotic) 1 แห่ง ได้แก่ ลำห้วยเสนง และเป็นแหล่งน้ำนิ่ง (น้ำปิด lentic) 5 แห่ง ได้แก่ แหล่งน้ำบริเวณเกาะเสด็จประพาส อ่างเก็บน้ำ คลองยาวหลังสาขาประมง คลองยาวข้างบ่อคอกหมู และบ่อสามเหลี่ยม ซึ่งแหล่งน้ำนิ่งจากการสำรวจทั้ง 5 จุดนั้น จะพบชนิดพันธุ์ปลาน้อยกว่าแหล่งน้ำไหล (จุดที่ 1) เนื่องจากปลาบางชนิดจะอาศัยอยู่ในเฉพาะแหล่งน้ำไหลหรือแหล่งน้ำลึก และตามพื้นทรายเช่น กลุ่มปลารากกล้วย กลุ่มปลาหมอ และกลุ่มปลาเนื้ออ่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสันทนาและทัศพล (2527) ศึกษาความหลากหลายของชนิด และชีววิทยาบางประการของปลาในอ่างเก็บน้ำรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 81 ชนิด รวม 21 วงศ์ ธนาภรณ์และคณะ (2540) ศึกษาทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบพันธุ์ปลาทั้งหมด 28 ชนิด รวม 13 วงศ์ มณฑรพ และคณะ (2545) ศึกษาพันธุ์ปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนลาคะคลอง จังหวัดนครราชสีมา พบพันธุ์ปลา 34 ชนิด 17 วงศ์ ถวัลย์และคณะ (2545) ศึกษาประชากรปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนปลาสักชลสิทธิ์

หลังการก่อสร้างเขื่อนพบปลา 102 ชนิด รวม 28 วงศ์ จากทั้งหมดที่พบก่อนการสร้างเขื่อนมีอยู่ 120 ชนิด 34 วงศ์ อำนวย และนิพนธ์ (2512) ได้สำรวจปลาในแม่น้ำ

มูล พบพันธุ์ปลาทั้งสิ้น 23 วงศ์ 114 ชนิดสอดคล้องกับ หทัยรัตน์ และคณะ (2546) สำรวจปลาในแม่น้ำมูลในปี 2544 พบพันธุ์ปลาทั้งสิ้น 25 วงศ์ 106 ชนิด

ตารางที่ 1 จำนวนปลาตามวงศ์แยกตามจุดสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขต สุรินทร์ สำรวจระหว่างเดือน กันยายน 2557 - เมษายน 2558

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	จุดสำรวจ						ประเภทแหล่งน้ำ	
		1	2	3	4	5	6	น้ำนิ่ง (lotic)	น้ำไหล (lentic)
1) Family Cyprinidae (วงศ์ปลาตะเพียน สร้อย และชีว)									
1. ปลาสร้อยนกเขา	<i>Osteochilus hasselti</i> (Val. in Cuv. & Val., 1842)	+	-	-	-	-	-	-	/
2. ปลาพรหมหัวเข้มน	<i>Osteochilus melanopleurus</i> (Bleeker, 1852)	+	-	-	-	-	-	-	/
3. ปลาร่องไม้ดัด	<i>Osteochilus waandersi</i> (Bleeker, 1852)	+	-	-	-	-	-	-	/
4. ปลาชีวอ้าว	<i>Raiamas guttatus</i> (Day, 1870)	+	+	+	-	+	-	/	/
5. ปลาชีวควาย	<i>Rasbora myersi</i> (Brittan, 1954)	+	+	+	-	+	-	/	/
6. ปลาชีวหางกรไร	<i>Rasbora trilineata</i> (Steindachner, 1870)	+	+		-	+	-	/	/
				+					
7. ปลาชีวหางแดงครีบล้างแดง	<i>Rasbora rubrodorsalis</i> (Schmidt, 1997)	+	+	+	-	+	-	/	/
8. ปลากระแห	<i>Barbodes schwanenfeldii</i> (Bleeker, 1853)	-	-	+	-	-	-	/	-
9. ปลาชีวหางแดง	<i>Rasbora borapetensis</i> (Smith, 1934)	-	-	+	+	-	+	/	-
10. ปลาไส้ตัน	<i>Cyclocheilichthys lagleri</i> (Sontirat, 1985)	+	-	-	-	-	-	-	/
11. ปลาไส้ตันตาแดง	<i>Cyclocheilichthys apogon</i> (Val. in Cuv. & Val., 1842)	+	-	-	-	-	-	-	/
12. ปลากระมัง	<i>Puntioplites proctozyron</i> (Bleeker, 1865)	+	-	-	-	-	-	-	/
13. ปลาตะเพียนทราย	<i>Puntius brevis</i> (Bleeker, 1850)	+	-	-	-	-	-	-	/
14. ปลาตะเพียนขาว	<i>Barbodes gonionotus</i> (Bleeker, 1850)	+	+	+	+	-	-	/	-
15. ปลาสร้อยขาว	<i>Henicorhynchus siamensis</i> (Sauvage, 1881)	+	+	+	+	-	-	/	-

หมายเหตุ: จุดที่ 1 ลำน้ำห้วยเสนง, จุดที่ 2 เกาะเสด็จประพาส, จุดที่ 3 อ่างเก็บน้ำ, จุดที่ 4 คลองยาว, จุดที่ 5 คลองยาวข้างบ่อคอกหมู, จุดที่ 6 บ่อสามเหลี่ยม

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวนปลาตามวงศ์แยกตามจุดสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์ สำรวจระหว่างเดือน กันยายน 2557 - เมษายน 2558

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	จุดสำรวจ						ประเภทแหล่งน้ำ	
		1	2	3	4	5	6	น้ำนิ่ง (lotic)	น้ำไหล (lentic)
1) Family Cyprinidae (วงศ์ปลาตะเพียน สร้อย และชีว)									
16. ปลาเก๋า	<i>Labeo chrysophekadion</i> (Bleeker, 1850)	+	-	-	-	-	-	-	/
17. ปลาหนามหลังครีบน้ำเงิน	<i>Mystacoleucus atridorsalis</i> (Fowler, 1937)	+	-	+	-	-	-	/	/
18. ปลาหนามหลัง	<i>Mystacoleucus marginatus</i> (Val. in Cuv. & Val., 1842)	+	-	+	-	-	-	/	/
19. ปลาสร้อยเกล็ดถี่	<i>Thynnichthys thynnoides</i> (Bleeker, 1852)	+	-	-	-	-	+	/	/
20. ปลากระสูบจุด	<i>Hampala dispar</i> (Smith, 1934)	+	-	+	-	-	+	/	-
21. ปลากระสูบขีด	<i>Hampala macrolepidota</i> (Kuhl & van Hasselt in van Hasselt, 1823)	+	-	+	-	-	+	/	-
22. ปลาตะเพียนทอง	<i>Barbodes altus</i> (Günther, 1868)	-	-	+	+	+	+	/	-
23. ปลาซ่า	<i>Dangilla lineata</i> (Sauvage, 1878)	+	-	-	-	-	-	-	/
24. ปลาแดงน้อย	<i>Discherodontus ashmeadi</i> (Fowler, 1937)	-	-	+	-	-	-	/	-
25. ปลาเสือขี้ลาย	<i>Systemus partipentozona</i> (Fowler, 1934)	+	-	+	-	-	-	/	/
26. ปลาลิ้น	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Valenciennes, 1844)	-	-	-	+	-	-	/	-
2) Family Eleotridae (วงศ์ปลาบู่ทราย)									
27. ปลาบู่ทราย	<i>Oxyeleotris marmorata</i> (Bleeker, 1852)	+	+	+	-	-	-	/	-
3) Family Gobiidae (วงศ์ปลาปู)									
28. ปลาปูหมาจูงแม่น้ำโขง, ปลา ปูแคระครีบน้ำเงิน	<i>Brachygobius mekongensis</i> (Larson, 2000)	+	-	-	-	-	-	/	-

หมายเหตุ: จุดที่ 1 ลำน้ำห้วยเสนง, จุดที่ 2 เกาะเสด็จประพาส, จุดที่ 3 อ่างเก็บน้ำ, จุดที่ 4 คลองยาว, จุดที่ 5
คลองยาวข้างบ่อคอกหมู, จุดที่ 6 บ่อสามเหลี่ยม

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวนปลาตามวงศ์แยกตามจุดสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์ สำรวจระหว่างเดือน กันยายน 2557 - เมษายน 2558

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	จุดสำรวจ						ประเภทแหล่งน้ำ	
		1	2	3	4	5	6	น้ำนิ่ง (lotic)	น้ำไหล (lentic)
4) Family Cobitidae (วงศ์ปลาหมอ)									
29. ปลาหมอขาว	<i>Botia modesta</i> (Bleeker, 1865)	+	-	-	-	-	-	-	/
30. ปลาหมอข้างลาย	<i>Botia helodes</i> Sauvage, 1876	+	-	-	-	-	-	-	/
31. ปลาอีต	<i>Lepidocephalichthys hasselti</i> (Val. In Cuv. & Val., 1846)	+	-	+	-	-	-	/	/
32. ปลาสายทอง	<i>Pangio anguillaris</i> (Vaillant, 1902)	+	-	-	-	-	-	-	/
5) Family Chanidae (วงศ์ปลาช่อน)									
33. ปลาช่อน	<i>Channa striata</i> (Bloch, 1797)	+	+	+	+	-	+	/	/
34. ปลาชะโด	<i>Channa micropeltes</i> (Cuvier, 1831)	+	+	+	+	-	+	/	/
35. ปลากระสง	<i>Channa lucius</i> (Cuvier, 1831)	+	+	-	-	-	-	/	/
6) Family Siluridae (วงศ์ปลาเนื้ออ่อน)									
36. ปลาเค้าขาว	<i>Wallago attu</i> (Bloch in Schneider, 1801)	+	-	-	-	-	-	-	/
7) Family Nannidae (วงศ์ปลาหมอข้างเหยียบ)									
37. ปลาหมอข้างเหยียบ	<i>Pristolepris fasciatus</i> (Bleeker, 1851)	+	+	+	+	-	-	/	-
8) Family Belontiidae (วงศ์ปลาสลิค กัด และกริม)									
38. ปลาสลิค	<i>Trichogaster pectoralis</i> (Regan, 1910)	-	+	-	+	+	-	/	-
39. ปลากระตี่นาง	<i>Trichogaster microlepis</i> (Günther, 1861)	-	+	-	+	+	-	/	-
40. ปลากระตี่หม้อ	<i>Trichogaster trichopterus</i> (Pallas, 1770)	-	+	-	+	+	-	/	-
41. ปลากริม	<i>Trichopsis vittatus</i> (Cuv. in Cuv. & Val., 1831)	+	-	-	-	-	+	/	-
9) Family Osphronemidae (วงศ์ปลาแรด)									
42. ปลาแรด	<i>Osphronemus goramy</i> (Lacepede, 1802)	-	+	-	+	+	-	/	-

หมายเหตุ: จุดที่ 1 ลำน้ำห้วยเสนง, จุดที่ 2 เกาะเสด็จประพาส, จุดที่ 3 อ่างเก็บน้ำ, จุดที่ 4 คลองยาว, จุดที่ 5 คลองยาวข้างบ่อคอกหมู, จุดที่ 6 บ่อสามเหลี่ยม

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวนปลาตามวงศ์แยกตามจุดสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์ สำรวจระหว่างเดือน กันยายน 2557 - เมษายน 2558

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	จุดสำรวจ						ประเภทแหล่งน้ำ	
		1	2	3	4	5	6	น้ำนิ่ง (lotic)	น้ำไหล (lentic)
10) Family Cichlidae (วงศ์ปลานิล และปลาหมอเทศ)									
43. ปลานิล	<i>Oreochromis niloticus</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	+	+	+	-	/	-
11) Family Clariidae (วงศ์ปลาดุก)									
44. ปลาดุกบิ๊กอุย	<i>Clarias macrocephalus</i> . x <i>C. garipinus</i>	-	+	+	+	-	-	/	-
12) Family Mastacembeiidae (วงศ์ปลากระทิง)									
45. ปลาหลดจุด	<i>Macragnathus siamensis</i> (Günther, 1861)	-	-	+	+	-	-	/	-
13) Family Anabantidae (วงศ์ปลาหมอ)									
46. ปลาหมอไทย	<i>Anabas testudineus</i> (Bloch, 1792)	-	+	-	+	-	+	/	-
14) Family Pangasiidae (วงศ์ปลาสวาย)									
47. ปลาบึก	<i>Pangasianodon gigas</i> (Chevey, 1930)	-	-	+	+	-	-	/	-
48. ปลาสวาย	<i>Pangasianodon hypophthalmus</i> (Sauvage, 1878)	-	+	-	+	-	+	/	-
49. ปลาเทโพ	<i>Pangasius larnaudii</i> (Bocourt, 1866)	-	+	-	+	-	-	/	-
15) Family Belonidae (วงศ์ปลากระทุงเหว)									
50. ปลากระทุงเหว	<i>Xenentodon cancila</i> (Haminton, 1822)	+	+	+	+	-	+	/	/
16) Family Hemiramphidae (วงศ์ปลาเข็ม)									
51. ปลาเข็ม	<i>Dermogenys siamensis</i> (Fowler, 1934)	+	+	+	+	-	+	/	/
17) Family Notopteridae (วงศ์ปลาสร้อย, กราย)									
52. ปลาสร้อย	<i>Chitala ornata</i> (Gray, 1831)	-	-	-	+	-	+	-	/
53. ปลาสร้อย	<i>Notopterus notopterus</i> (Pallas, 1769)	+	-	-	+	-	-	-	/
18) Family Soleidae (วงศ์ปลาลิ้นหมา)									
54. ปลาลิ้นหมา	<i>Archiroides leucorhynchus</i> (Bleeker, 1851)	+	-	-	+	-	-	/	/

หมายเหตุ: จุดที่ 1 ลำน้ำห้วยเสนง, จุดที่ 2 เกาะเสด็จประพาส, จุดที่ 3 อ่างเก็บน้ำ, จุดที่ 4 คลองยาว, จุดที่ 5
คลองยาวข้างบ่อคอกหมู, จุดที่ 6 บ่อสามเหลี่ยม

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวนปลาตามวงศ์แยกตามจุดสำรวจพันธุ์ปลาในแหล่งน้ำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์ สำรวจระหว่างเดือน กันยายน 2557 - เมษายน 2558

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	จุดสำรวจ						ประเภทแหล่งน้ำ	
		1	2	3	4	5	6	น้ำนิ่ง (lotic)	น้ำไหล (lentic)
19) Family Ambassidae (วงศ์ปลาเป็นแก้ว)								/	/
55. ปลาเป็นแก้ว	<i>Parambassis siamensis</i> (Fowler, 1937)	+	-	-	+	+	+	/	/
20) Family Bagridae (วงศ์ปลากด, แขนง)								/	/
56. ปลากดเหลือง	<i>Hemibagrus nemurus</i> (Val.in Cuv.&Val.,1839)	+	-	-	-	-	+	/	/
57. ปลากดหิน, แขนงหิน	<i>Leiocassis siamensis</i> (Regan, 1913)	+	-	-	-	-	-	-	/
58. ปลาแขนงข้างลาย	<i>Mystus mysticetus</i> (Roberts, 1992)	+	-	+	+	-	+	/	/
59. ปลาแขนงใบข้าว	<i>Mystus singaringan</i> (Bleeker, 1846)	-	+	-	-	-	-	/	-
21) Family Tetraodontidae (วงศ์ปลาปักเป้า)								/	-
60. ปลาปักเป้าจุดแดง	<i>Monotreta fangi</i> (Pellegriin & Chevey, 1940)	+	-	+	-	-	-	/	-
22) Family Akysidae (วงศ์ปลาขยุย)								-	/
61. ปลาขยุย	<i>Akysis varius</i> (Ng & Kottelat, 1997)	+	-	-	-	-	-	-	/

หมายเหตุ: จุดที่ 1 ลำน้ำห้วยเสนง, จุดที่ 2 เกาะเสด็จประพาส, จุดที่ 3 อ่างเก็บน้ำ, จุดที่ 4 คลองยาว, จุดที่ 5
คลองยาวข้างป้อมคอกหมู, จุดที่ 6 บ่อสามเหลี่ยม

สรุปผลการศึกษา

การสำรวจพันธุ์ปลาน้ำจืดในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ศึกษาและรวบรวมตัวอย่างปลาใช้ระยะเวลาดำเนินการ 7 เดือน ตั้งแต่เดือน กันยายน 2557 - เมษายน 2558 พบความหลากหลายชนิดของปลาทั้งหมด 22 วงศ์ 61 ชนิด โดยวงศ์ปลาตะเพียน สร้อย ชิว (Cyprinidae) มีความหลากหลายชนิดสูงสุด พบ 26 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมาเป็นวงศ์ปลาหมอ (Cobitidae) วงศ์ปลาสิด กัดและกริม (Belontiidae) และวงศ์ปลากด แขนง (Bagridae) พบวงศ์ละ 4 ชนิด วงศ์ปลาช่อน (Chanidae) และวงศ์ปลาสาวย (Pangasiidae) พบวงศ์ละ 3 ชนิดปลาวงศ์ปลาสาครกราย (Notopteridae) วงศ์ปลาบู่ทราย (Eleotridae) วงศ์ปลาบู่ (Gobiidae) วงศ์ปลาเนื้ออ่อน (Siluridae) วงศ์ปลาหมอข้างเหยียบ (Nandidae) วงศ์ปลาแรด (Ophronemidae) วงศ์ปลานิลและปลาหมอเทศ (Cichlidae) วงศ์ปลาดุก (Clariidae) วงศ์ปลากระทิง (Mastacembeiidae) วงศ์ปลาหมอ (Anabantidae)

วงศ์ปลากระทุงเหว (Belonidae) วงศ์ปลาเข็ม (Hemiramphidae) วงศ์ปลาลิ้นหมา (Soleidae) วงศ์ปลาเป็นแก้ว (Ambassidae) วงศ์ปลาปักเป้า (Tetraodontidae) และวงศ์ปลาขยุย (Akysidae) พบวงศ์ละ 1 ชนิด พบปลาต่างถิ่น 3 ชนิด ได้แก่ วงศ์ปลานิล (Cichlidae) ปลาลิ้น (Cyprinidae) และปลาดุกปักกูด (Clariidae) แสดงให้เห็นว่าแหล่งน้ำบริเวณดังกล่าวมีความหลากหลายชนิดของพันธุ์ปลาน้ำจืด ซึ่งมีความเหมาะสมในการจัดทำเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ในการอนุรักษ์แหล่งนิเวศวิทยาและการเพาะเลี้ยงปลาที่ใกล้สูญพันธุ์เพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาพื้นเมืองในอนาคต ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ การรวบรวมลูกพันธุ์หรือพ่อแม่พันธุ์ปลาชนิดต่างๆ ที่จะนำมาเลี้ยงหรือการรวบรวมเพื่อเลี้ยงเป็นปลาสวยงามต่อไป

คำขอบคุณ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ถวัลย์ ชูขจร, อรณู อิงคสุวรรณ และปรีชา พาชื่นใจ. 2545. ประชากรปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์. วารสารการประมง. 55 (2) : 121-132.

ธนาภรณ์ จิตตपालหงษ์, เพียงใจ แก้วจรรยา, ไพโรพรม เพียรทอง และวิชฌัย โสมจันทร์. 2540. การศึกษาทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำปราณจินบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. เอกสารวิชาการฉบับที่ 190. สถาบันวิจัยประมงน้ำจืด กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 34 น.

มนตรพ กากแก้ว, เพียงใจ แก้วจรรยา, มาลี เอี่ยมทรัพย์, นิรันดร์ พรหมครวญ และวิชฌัย โสมจันทร์. 2545. ความชุกชุมความหลากหลายและการแพร่กระจายของทรัพยากรในอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา. เอกสารวิชาการฉบับที่ 212. กลุ่มทรัพยากรประมง สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 42 น.

ไมตรี ดวงสวัสดิ์ และสันทนา ดวงสวัสดิ์. 2535. ทรัพยากรประมงและสภาวะการประมงในแม่น้ำมูล. สถาบันวิจัยประมงน้ำจืด กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 53 น.

วรารัตน์ เตมียาจล, อีรพัฒน์ ทองคำ, วีระศักดิ์ เทพอำนาจ และสุพิชัย ดิษฐิบุตร. 2534. การศึกษาทรัพยากรประมงและเศรษฐกิจสังคมในแม่น้ำมูลตอนล่าง. แผนกประมงและวิจัย กองวิชาการและทดสอบเคมี ฝ่ายเคมีและวิเคราะห์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. 56 น.

สันทนา ดวงสวัสดิ์ และถวัลย์ ชูขจร. 2534. สภาวะการประมงชนิดและการแพร่กระจายของปลาในแม่น้ำมูล. เอกสารวิชาการฉบับที่ 125. สถาบันวิจัยประมงน้ำจืด กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 12 น.

สันทนา ดวงสวัสดิ์, ถวัลย์ ชูขจร, จรัสธาดา กรรณสูต, บุญยรัตน์ จันทร์สว่าง, โยธิน ลีลานนท์ และบุญส่ง ศรีเจริญธรรม. 2536. การสำรวจชนิดและปริมาณปลาในบริเวณที่จะก่อสร้างเขื่อนปาก

มูล. เอกสารวิชาการฉบับที่ 152. สถาบันวิจัยประมงน้ำจืด, กรมประมง. 52 น.

สันทนา ดวงสวัสดิ์ และทัศนพล กระจ่างตรา. 2527. ความหลากหลายของชนิดและชีวประวัติบางประการของปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 188 น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2533. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล (แผนการดำเนินงานการแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม). หน้า 15 .

หทัยรัตน์ เสาวกุล, สำเนา เสาวกุล, อาภาภรณ์ ผดุงพจน์, ประหยัด หวังเป็น และกิตติกร จินดาพล. 2546. การสำรวจพันธุ์ปลาน้ำจืดของไทยในจังหวัดสุรินทร์. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, สุรินทร์. 271 น.

อำนาจ แทนทอง และนิพนธ์ ศิริพันธ์. 2512. การสำรวจชนิดของปลาและเครื่องมือทำการประมงในแม่น้ำมูล จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานประจำปีสถานีประมงน้ำจืดอุบลราชธานี. กองบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ กรมประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 91 น.

Rainboth, W. J. 1996. Field Guide to the Fishes of the Cambodia Mekong River System. Food Agriculture Organization of the United Nation, Rome, 265 p.

Taki, Y. 1974. Fishes of the Mekong Basin. Unites States consultants, Inc. Contract no. AID-439-699. 232 pp.

Team Consuting Engineers Co. Ltd. 1982. Environmental and Ecological Investigation of Pak mun Project. Vol. 2 :Main Report. EGAT, Thailand. P. 4n (1) - 4(7).